

Yleiskirje 7/2022, 2.11.2022, Ida Sulin

Vuoden 2023 eduskuntavaalit

Tämä yleiskirje korvaa yleiskirjeen 15/2018.

Eduskuntavaalit toimitetaan sunnuntaina 2.4.2023. Ennakkoäänestys toimitetaan kotimaassa 22.-28.3.2023.

Vaaleissa sovelletaan vaalilakia (714/1998) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Tässä yleiskirjeessä selostetaan kuntien vaaliviranomaisille kuuluvia tehtäviä eduskuntavaaleissa.

Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja päätettävä kotimaan yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja vaalipäivän äänestyspaikoista sekä asetettava äänestysalueiden vaalilautakunnat ja laitoksessa toimitettavaa ennakkoäänestystä varten yksi tai useampi vaalitoimikunta.

Vaalien ulkomainonta suositellaan aloitettavaksi viikkoa ennen ennakkoäänestyksen alkamista eli 15.3.2023. Ennakkoäänestys- ja muita vaalijärjestelyjä on laajemmin käsitelty kunnanhallituksille lähetetyssä oikeusministeriön kirjeessä 14.9.2022. Kunnanhallituksen tuli toimittaa kirje edelleen kunnan keskusvaalilautakunnalle. Kirjeessä on myös tiedotettu vaalien määräajoista. Lisäksi oikeusministeriön verkkosivuilla [www.vaalit.fi/external link](http://www.vaalit.fi/external-link) on tietoa vaaleista.

Lisätietoa:

Neuvontapyyntö: <https://www.kuntaliitto.fi/neuvontapyynto>

Johtava lakimies Ida Sulin
Lakimies Kai Ketelimäki
Lakimies Juha-Matti Kiviluoto
Lakimies Kirsi Lamberg
Lakimies Katriina Martikainen

Kuntien vaaliviranomaiset

Kunnan keskusvaalilautakunta

Keskeisin vaaliviranomainen eduskuntavaaleissa on vaalipiirilautakunta. Vaalien monista käytännön järjestelyistä vastaa kuitenkin kunnan keskusvaalilautakunta, joka on valittu valtuuston toimikaudeksi (vaalilaki 13-14 §).

Keskusvaalilautakunnan keskeisimmät tehtävät eduskuntavaaleissa ovat vaalien valmistavista toimenpiteistä huolehtiminen, ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastaminen sekä ns. pienten äänestysalueiden alustava äänten laskenta.

Kunnan keskusvaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään viisi. Varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Sekä jäsenten että varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa kunnassa edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Jäsen tai varajäsen, joka keskusvaalilautakunnalle toimitetun ehdokashakemuksen mukaan on asetettu puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi, ei voi osallistua keskusvaalilautakunnan työskentelyyn kyseisissä vaaleissa.

Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliamies ei saa olla vaalipiirilautakunnan eikä kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä (vaalilaki 120 ja 170 §). Vaaliamieheksi nimitetyn tulee siksi pyytää eroa.

Keskusvaalilautakunta määrää vaalitoimitsijat yleiseen ennakkoäänestyspaikkaan ja kotiäänestykseen (vaalilaki 17 §).

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että kaikissa kunnanhallituksen päätöksellä yleisiksi ennakkoäänestyspaikoiksi määrätyissä paikoissa on ennakkoäänestystä varten asianmukainen ennakkoäänestystila ja tarvittava kalusto. Keskusvaalilautakunnan on tiedotettava kunnan alueella olevista kotimaan yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä sillä tavoin kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi (ks. kuntalaki 108 §).

Kunnanhallitus asettaa vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnat

Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja asetettava kutakin äänestysaluetta varten vaalilautakunta sekä laitoksessa toimitettava ennakkoäänestystä varten yksi tai useampi vaalitoimikunta (vaalilaki 15 §). Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien nimet ja yhteystiedot on ilmoitettava kunnan keskusvaalilautakunnalle.

Vaalilautakunnan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme. Vaalitoimikuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme. Vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Vaalilautakunta ja vaalitoimikunta ovat päätösvaltaisia kolmijäsenisinä.

Sekä vaalilautakunnan että vaalitoimikunnan jäsenten, että niiden varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa asianomaisessa vaalipiirissä edellisissä eduskuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita puoluekisteriin merkittäviä puolueita. Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien poliittista edustavuutta tarkastellaan erikseen jäsenten ja varajäsenten kohdalla. Näin tehdään myös tasa-arvolain soveltamisessa. Sekä varsinaisissa jäsenissä että varajäsenissä on siis oltava naisia ja miehiä kumpiakin vähintään 40 %.

KHO 2017:118: Vaalilain 15 §:n 2 momentti edellyttää eduskuntavaalien yhteydessä sitä, että asetettavaan vaalilautakuntaan ei voida valita useampaa samaa puoluetta edustavaa varsinaista jäsentä, jos samalla jokin kyseisessä vaalipiirissä edellisissä eduskuntavaaleissa ehdokkaita asettanut ja vaalilautakuntaan edustajaehdokkaan nimennyt puolue jäisi vaille edustusta vaalilautakunnan varsinaisissa jäsenissä. Vastaava vaatimus koski vaalilautakunnan varajäsenten valintaa. Korkein hallinto-oikeus katsoi lisäksi, että jos asetettavia vaalilautakuntia on useita, on pyrittävä siihen, että kukin edellisissä eduskuntavaaleissa ehdokkaita asettanut puolue saa edustajansa ainakin johonkin asetettavista vaalilautakunnista.

Kelpoisuus vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan

Vaalikelpoisuus vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan määräytyy sen mukaan kuin kuntalaissa säädetään vaalikelpoisuudesta lautakuntaan ja toimikuntaan. Kuntalain vaalikelpoisuussäännöksiä selostetaan Kuntaliiton yleiskirjeessä 8/2021, 28.5.2021

(<https://www.kuntaliitto.fi/yleiskirjeet/2021/kunnanhallituksen-lautakuntien-ja-muiden-toimielinten-valinnat>).

Lisäksi vaalikelpoisuuden rajoituksia säädetään vaalilaissa. Saman henkilön valitsemiselle vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan ei ole estettä, koska tehtäviä ei hoideta samanaikaisesti.

Eduskuntavaalien ehdokas ei voi olla eduskuntavaaleissa vaalilautakunnan jäsenenä eikä varajäsenenä.

Eduskuntavaalien ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla eduskuntavaaleissa vaalitoimikunnan jäsenenä eikä varajäsenenä. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä.

Keskusvaalilautakunta määrää vaalitoimitsijat

Vaalitoimitsijat huolehtivat ennakkoäänestyksestä yleisissä ennakkoäänestyspaikoissa sekä kotiäänestyksistä (vaalilaki 17 §). Yleisissä ennakkoäänestyspaikoissa on oltava ainakin kaksi vaalitoimitsijaa.

Vaalitoimitsijana ei voi olla alle 18-vuotias eikä vajaavaltaiseksi julistettu. Eduskuntavaalien ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla vaalitoimitsijana eduskuntavaaleissa. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä.

Esteellisyysäännöksiä ei sovelleta

Hallintolain esteellisyysäännöksiä sovelletaan keskusvaalilautakunnan jäseniin ja varajäseniin. Kun keskusvaalilautakunta ei eduskuntaavaaleissa huolehdi

ehdokasasettelusta eikä ääntenlaskennasta, esteellisyytilanteet ovat käytännössä harvinaisia.

Vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäseniin ja varajäseniin sekä vaalitoimitsijoihin ei sovelleta hallintolain esteellisyyttä koskevia säännöksiä (vaalilaki 16 ja 17 §). Perusteluna on, että näiden vaaliviranomaisten tehtävät ja toiminta rinnastuvat tosiasialliseen hallintotoimintaan. Kaikkien vaaliviranomaisten toimintaa ohjaa kuitenkin vaalilain yleissäännös (vaalilaki 9 a §), joka velvoittaa puolueettomaan toimintaan.

Ulkomainonta

Vaalien ulkomainonta suositellaan aloitettavaksi viikkoa ennen ennakoäänestyksen alkamista eli 15.3.2023. Ulkomainospaikkoja valittaessa on otettava huomioon vaalilain säännökset, jotka edellyttävät, että vaalimainoksia ei sijoiteta ennakoäänestys- tai äänestyspaikalle tai niiden välittömään läheisyyteen siten, että niiden voitaisiin katsoa vaikuttavan äänestäjien valinnanvapauteen. Lähtökohtana voidaan pitää sitä, etteivät vaalimainokset näy vaalihuoneistoon taikka sen sisäänkäyntiin.

Mainonnan aloittamisen ajankohta sekä vaalien ulkomainonnasta kunnassa vastaavien henkilöiden nimet ja yhteystiedot on syytä saattaa vaaleihin osallistuvien puolueiden paikallisosastojen tietoon.

Vaalien ulkomainonnan periaatteita on käsitelty kuntavaaleja koskevassa Kuntaliiton yleiskirjeessä 9/2020, 13.10.2020 (<https://www.kuntaliitto.fi/yleiskirjeet/2020/kuntavaalit-1842021>).

Suomen Kuntaliitto ry

Juha Myllymäki
Lakiasianjohtaja

Ida Sulin
Johtava lakimies

Tiedoksi

Oikeusministeriö
Puolueiden kunnallissihteerit